

XX-OJI JAUNŲJŲ MOKSLININKŲ
PSICHOLOGŲ KONFERENCIJA

BENDRYSTĖS VEDINI

2023 M. BALANDŽIO 28 D.

**PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ
LEIDINYS**

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

KONFERENCIJOS ORGANIZACINIS KOMITETAS

Pirmininkė:

Augustė Nomeikaitė

Nariai:

Agnietė Kairytė

Dovilė Mikučionytė

Rita Žiauberytė-Jakštienė

Studentai:

Ieva Bartašiūtė

Paulius Miškinis

Rūta Macijauskaitė

LiPSA nariai:

Rasa Jokubauskaitė

Evelina Laurynaitė

Silvija Žukaitė

KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS

Pirmininkė:

prof. habil. dr. Danutė Gailienė

Nariai:

prof. dr. Evaldas Kazlauskas

doc. dr. Sigita Girdzijauskienė

dr. Dovilė Barysė

dr. Lina Gervinskaitė-Paulaitienė

KONFERENCIJOS RĖMĖJAI

KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI

INFORMACINIS RĖMĖJAS

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

<https://doi.org/10.15388/JMPK23>

ISBN 978-609-07-0845-3

Raktiniai žodžiai: nepalankios vaikystės patirtys, asmenybės funkcionavimas, episteminis pasitikėjimas.

MOTINYSTĖS PATYRIMAS ANKSTYVAME VAIKO AMŽIUJE

Gabrielė Lubauskaitė

Mykolo Romerio universitetas

Įvadas. Motinystė – psichologiškai gili transformacija (Babetin, 2020), kuri laikoma vienu reikšmingiausių gyvenimo įvykių (From, 2014). Tapsmas motina kiekvieną moterį aplanko skirtingu metu, tačiau nuo tada, kai moteris pasijunta esanti mama, šis vaidmuo ją lydi visą gyvenimą, kartu keisdamas ir ją kaip žmogų (Hennekam, 2016; Barha ir Galea, 2017). Motinystė – tai patyrimas, kuris iš esmės keičia moters gyvenimą, nepriklausomai nuo moters amžiaus ar vaiko sveikatos būklės, ypač pirmą kartą tapus motina. Šio tyrimo tikslas – atskleisti pirmą kartą motinomis tapusių moterų patyrimus ir išgyvenimus pirmaisiais dviem vaiko gyvenimo metais.

Metodika. Tyrimo dalyviai – tyrime dalyvavo 4 pirmą kartą motinomis tapusios moterys, kurių amžius tyrimo metu 31–36 metų. Vaiko amžius tyrimo metu 2–3,5 metų. Tyrimo duomenys buvo renkami struktūruoto pusiau giluminio interviu būdu. Surinktiems duomenims nagrinėti buvo pasitelkti Braun ir Clarke (2022) teminės analizės rekomenduojami etapai.

Radiniai. Tyrimo radiniai – atlikus duomenų analizę, išgryninta 14 pirminių temų, kurios buvo apjungtos į 4 pagrindines temas: 1) Suvokta motinystė; 2) Savęs (ne)matymas motinystėje; 3) Keturios išjaustos motinystės; 4) Išverti augantį vaiką.

Išvados. Taigi, tampant ir tapus motina išgyvenami tapatumo virsmai – persiorientavimas motinos vaidmeniui, vėliau profesinio moters vaidmens ir motinos vaidmens sumaištis. Paaikškėjo, kad pirmą kartą motinystę patiriančiai moteriai pirmieji vaiko gyvenimo metai fiziškai yra gerokai sudėtingesni nei antrieji. Antraisiais vaiko gyvenimo metais motinos susiduria su savarankiškėjančio vaiko etapu, kuris joms kelia ir baimę, ir džiaugsmą. Paminėtina, kad per pirmuosius dvejus metus mamoms būdingas poreikis būti idealiomis, jos jaučia, kad save praranda arba atranda motinystėje. Be to, moterys jaučia stiprų norą nekartoti savo motinų klaidų, todėl sava vaikystė tampa atskaitos tašku, nuo kurio prasideda pokyčiai auginant savo vaikus.

Raktiniai žodžiai: motina, pirminis motiniškumas, pakankamai gera motina, tapatybė.

IŠMINTIES KAIP APLINKĄ TAUSOJANČIO ELGESIO VEIKSNIO ĮVERTINIMAS

Gabija Martišiūtė

Vilniaus universitetas

Pastaraisiais metais itin daug dėmesio skiriama žmogaus, besielgiančio aplinkai palankiais būdais, tyrinėjimui. Yra žinoma, jog asmenybės bruožai, tokie kaip atvirumas, sutarumas, sąmoningumas, ekstraversija bei neurotiškumas yra susiję su aplinką tausojančiu elgesiu (Gibbon & Douglas, 2021, Soutter et al., 2020, Hopwood et al., 2021). Taip pat, tvaraus elgesio raiškiai įtakos turi ir labiau išoriniai veiksniai, tokie kaip tėvų (Ando et al., 2015, Jia & Yu, 2021)

bei mokyklos (Chen et al., 2002, Hesselink et al. 2007) vaidmuo. Asmenybės bruožų, tėvų elgesio ir mokyklinių veiklų ryšys su tvaraus elgesio raiška turi tvirtą teorinį pagrindimą ir yra patvirtintas daugeliu empirinių tyrimų.

Tvarus elgesys yra daugiau nei elementariais tapę rūšiavimas ar vandens išteklių tausojimas. Išmintis, apimanti gebėjimą priimti gerus sprendimus, spręsti problemas bei rasti teisingus atsakymus į sudėtingus klausimus (Ardelt, 2003), gali padėti geriau suprasti tvaraus elgesio prasmę ir priimti arba atmesti tėvų bei aplinkos siūlomus elgesio būdus bei sampratas. Būtent todėl aplinką tausojančio elgesio supratimui verta įtraukti siekiamiausią žmogiško mąstymo išraišką - išmintį.

Tyrimo imtį sudarė 202 19-24 metų aukštųjų mokyklų studentai. Konstrukts vertinti pasitelkta Trijų dimensijų išminties matavimo skalė (3D-WS, Ardel, 2003), Aplinką tausojančio elgesio skalė (PEBS, Markle, 2013), Didžiojo Penketo klausimynas (BFI-2, Soto & John, 2017), o mokykloje vykstančių veiklų (17 veiklų, žymimų 0 – nevyko, 1 – vyko, 2 – vyko ir dalyvavau) bei tėvų aplinkai draugiško elgesio (14 teiginių, vertinamų 5 balų Likerto skalėje nuo 1 – visiškai netinka iki 5 – visiškai tinka) vertinimui naudoti tyrėjos parengti instrumentai. Duomenų rinkimas vykdytas internetu, respondentams užpildant apklausą. Statistinė duomenų analizė parodė, jog aplinką tausojantis elgesys yra susijęs su tėvų aplinką tausojančiu elgesiu ($r = 0,18$, $p < 0,01$), asmenybės bruožais atvirumu ($r = 0,213$, $p < 0,01$), bei neurotiškumu ($r = 0,169$, $p < 0,05$), mokykloje vykstančiomis veiklomis ($r = 0,182$, $p < 0,01$), o tiesioginių asociacijų tarp aplinką tausojančio elgesio ir išminties neaptikta. Tolimesnė moderacinė analizė parodė, kad išmintis moderuoja ryšį tarp asmens bei tėvų aplinkosauginio elgesio. Pastebėta, jog ryšys tarp asmens ir tėvų aplinkosauginio elgesio nestebimas, jei asmens išminties įvertis žemas, tuo tarpu aukštu išminties įverčiu pasižyminčių asmenų aplinkosauginis elgesys dera prie jų tėvų aplinkosauginio elgesio.

Darbo vadovas: Doc. dr. Alfredas Laurinavičius, Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos institutas.

Raktiniai žodžiai: Aplinką tausojantis elgesys, išmintis, asmenybės bruožai, tėvų ir mokyklos įtaka.

NEPALANKIŲ VAIKYSTĖS PATIRČIŲ, INTERNALIŲ SUNKUMŲ, TAPATUMO SUTRIKDYMŲ IR REFLEKTYVIOSIOS FUNKCIJOS RAIŠKA PAAUGLYSTĖJE SOMATINIŲ SUNKUMŲ KONTEKSTE

Dovilė Mikučionytė

Vilniaus universitetas

Įvadas. Lietuvoje paauglių somatinių sunkumų tema mažai tyrinėta. Remiantis užsienio šalyse atliktais tyrimais, nuo 4 proc. iki 30 proc. paauglių patiria tokius intensyvius, ilgai trunkančius ar dažnai pasikartojančius somatinius sunkumus, kurie reikšmingai trikdo jų kasdienį funkcionavimą ir yra siejami su žemesne gyvenimo kokybe. Tyrimai atskleidžia, kad somatiniai sunkumai yra susiję su įvairiais psichosocialiniais veiksniais, tokiais kaip nepalankios vaikystės patirtys, mentalizacijos gebėjimai, internalūs sunkumai, tapatumo sutrikdymai. Stinga tyrimų, apimančių visus šiuos veiksnius ir vertinančių jų tarpusavio santykį paauglystėje.

Tyrimo tikslas. Įvertinti, kokias grupes sudaro 11-18 m. paaugliai pagal somatinių skundų, nepalankių vaikystės patirčių, internalių sunkumų, tapatumo sutrikdymų ir reflektvyvosios funkcijos raišką.